

PRAVICA

Glasiilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/3 — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 150 — Cena: za 1 mesec Din 5.—, za četrlet Din 15.—, za pol leta Din 30.—; za inozemstvo Din 7.— (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na upravo Jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelak, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Kdo je krščanski socialist?

Kdor nesebično, brez ozira na lastno korist ali škodo, ne da bi pričakoval kakršnihkoli ugodnosti ali plačila, ne želeč ne časti ne oblasti, samega sebe popolnoma posveti delavnemu ljudstvu, njegovemu gmotnemu blagru in duševni povzdigi.

Kdor se ne meni za hvaležnost ali nehvaležnost svoje okolice, komur ni mar, če se njegov trud prizna ali ne, komur je vseeno da-li se njegova oseba sploh omenja ali ne, ampak živi izključno samo naši stvari in zaradi nje.

Kdor od nas ničesar ne pričakuje, ne izrecno ne na tihem, kdor pri nas ničesar ne išče, da bi dobil, ampak samo daje — od svojega uma, svojega srca, vseh svojih zmožnosti, iz cele svoje duše.

Kdor je potlačil vse svoje častihlepje, sebične nagone in namene, nečimurnost, dobičkaželjnost in koristolovstvo, pa tudi željo, da bi se odlikoval in od ljudi slavil, ampak dela samo iz čiste bratovske ljubezni.

Iz ljubezni, ki je potrpežljiva in dobrotljiva, ki ni nevoščljiva, se ne napihuje, ni časti lakomna, se ne da razdražiti, nikoli ne misli hudega, se ne veseli krivice, veseli pa resnice, naj pride od koder in kogarkoli, vse pretrpi, vse prenese in nikoli ne mine, druge bolj ljubi ko sebe in višje ceni.

Komur ni ničesar nad ljudstvom, nad bratovsko dušo kakor samo Bog, ki jo je vstvaril — vse drugo pa smatra samo za sredstvo, da se na zemlji razširi božje kraljestvo miru, pravice in ljubezni.

Ti praviš, da je to težko, brat. Potem se vrni in se pripravljaj za delo med nami in z nami. Treba je iti v samoto in biti sam s seboj, preden se nameri korak v svet oznanjati blagovest revežem in delati za potlačene.

Glej, najprej si ti sam velik svet zase, socialno kraljestvo raznih strasti, nagonov in stremljenj, ki jih je treba prej urediti z molitvijo, premišljevanjem in samozatajevanjem, z junaško borbo sam s seboj.

Treba je premagati izkušnjo napuha, nečistosti in oblastiželjnosti.

Potem šele te bo Gospod mazilil v preroka in tvoje delo bo blagoslovljeno.

To je krščanski socialist, apostol, prijatelj ljudstva, ki je prišel iz puščave in ne govori sijajnih besed iz lastnega samoljubja, ampak iz Duha, ki mu posodi od večne Besede;

da dela, kakor dela Oče, neumorno, zvesto in da življenje za svoje brate.

Kje smo?

Kapitalizem se vsak dan bolj internacionalizira. Posledice te internacionalizacije vidimo v medsebojnih zvezah mezdnih gibanj, sporov in boja delavstva s kapitalizmom v eni kot v drugi državi, občutili smo jih pa tudi na lastni koži. Kakor kapitalist ne gleda samo do meje svoje države, ampak premo-triva položaj iz višjega meddržavnega vidika, tako mora tudi proletarec gledati preko fabriškega zidu in upirati pogled na položaj in gibanje protektorata vsega sveta.

Delo, ki ga je započel mednarodni urad dela, še ni prineslo nobenega večjega uspeha. Od časa do časa sprejemajo konvencije komisije, katerih to ali ono potem kaka država ratificira. Vse to pa je prav za prav le nekako protrejanje že obstoječih pravnih določb in ne pomeni ničesar, kar bi zadelo v živo in značilo napredek. Kljub vsemu niti ratifikacije ne prisilijo nekatere države v taki meri, da bi bilo z ratifikacijo iz-

govorjeno varstvo za njih delavstvo zagotovljeno. Zakon se ne spoštuje in ne izvaja! Celo kar tiče najvažnejše konvencije — 8 urni delavnik. — Kako malenkostni so uspehi. Pri državah, ki so bile na londonski konferenci, ni zaznamovati nobenega napredka. Le Belgija je ratificirala brezpogojno, Francija pogojno, Nemčija se obotavlja, Anglija pa je zadnjič v Ženevi 8 urnik enostavno odklonila.

Socialno politična zakonodaja po vsem svetu se giblje v mejah, ki jih ji določa državo obvladujoči kapitalizem. Vsaka država, vsaka vlada je danes morda tudi neprosto-voljno sužnja kapitalizma. Takoj po vojni priporjeni socialno politični zakoni se ne izvajajo v najbolj bistvenih določilih.

Vse to je v zvezi z vedno silnejo nastopajočo reakcijo, z naraščanjem vpliva kapitalizma na države, na gospodarsko in politično življenje.

Kako naj torej delavec veruje v dobro voljo držav, ko ve, da so dejansko vse pod komando velekapitala, katerega mišljenje in način ravnanja napram njemu dobrodušna pozna. Tu ne pomaga prav nič dobra volja in razumevanje tudi odločujočih posameznikov, katerim se zoperstavlja vsa ogromna velesila kapitala. Kaj n. pr. more nemški delavski minister dr. Brauns napram težki industriji v vseh teh sporih, ki se vlečejo že od lanskega leta sem? In to celo v Nemčiji, kjer je od vseh evropskih držav, razen Nemške Avstrije, že levica najmočnejša.

Vlade nam torej ne obetajo mnogo, zadrževanje delodajalcev ostaja dosedanje in se še poostruje. Nedavno mi je eden na mojo opozoritev, da se upirajo vsaki tudi najbolj upravičen zahtevi delavstva, odgovoril: »Saj to je naše dolžnost!« Odgovor je značilen ne samo za naše, ampak za kapitaliste sploh.

Pred temi suhimi dejstvi stoji danes delavstvo — proletariat — vsi nespo-edujoči sloji. Ako proletarec vsa ta dejstva, ves ustroj modernega dobič-karskega in egoističnega produkcijskega procesa hladno premo-triva, mora brez višjih notranjih sil, ki delujejo v vsakem človeku, priti do obupa. Toda to bi se reklo udati se na milost in ne-milost izkoriščanju. Toliko odporne sile in prepričanja, da se ta družabni red more in mora spremeniti, ima vsak proletarec. Tem silnejša pa mora biti ta zavest in prepričanje proletarca — krščanskega socialista. Zato je krščanski socialist poln življenjskega optimizma in vse njegovo delo ne izvira iz neke za-grenjenosti, ampak iz neugnanega ho-tenja ustvariti novo družbo, novega člo-veka, nov gospodarski red.

Uspehi in neuspehi so pri vsakem delu. Toda to so le dnevni dogodki, ki danes so in jutri jih ni. Ne gre za posameznosti, gre za celoto in celokupnost povesod in v vsakem pogledu. vp.

Političen pregled.

Vladna večina v Narodni skupščini je izključila Radiča od treh sej, ker je v svojem govoru žalil kralja. Zato radičevci in samostojni demokratje v znak solidarnosti niso bili pri treh sejah skupščine navzoči. Posvetovali so se, kaj naj bi ukrenili. Enkrat so že hoteli oditi iz Belgrada, a so se potem menda premislili in so po treh sejah zopet prišli. Vladna večina je med tem časom sprejela proračun v načelu in prešla k podrobni debati. Sprejeti so bili proračuni ministrstva za pravosodje, ministrstva za prosveto in ministrstva za vere. V ponedeljek je prišel na dnevni red proračun notranjega ministrstva. Ekspoze je podal dr. Korošec. Proračun je vladna večina sprejela. Sprejeta sta

tudi proračuna zdravstvenega in finančnega ministrstva. Radič in Pribičević hočeta ostati v najstrožji opoziciji. Govori in piše se o možnosti novih kombinacij, o novi koncentraciji.

Naši sezonski delavci v Nemčiji.

V ministru za socialno politiko je bila podpisana konvencija med našim centralnim odborom za posredovanje dela in nemško delavsko centralo v Berlinu. Konvencija se nanaša na zaščito sezonskih poljedelskih delavcev iz Jugoslavije v Nemčiji. Za prvi poskus bodo zbrali največ tisoč moških in ženskih delavcev iz Prekmurja in Bačke, ki jih bodo poslali v Nemčijo. Zaposlili jih bodo po možnosti v večjih skupinah v Stuttgartu in na Saksonskem. Pogodbe bodo povsod enake, čeprav bodo delodajalci različni. Naši delavci imajo v Jugoslaviji brezplačno vožnjo, od državne meje naprej pa polovično. Nemška delavska centrala pa bo poskrbela, da bodo vse vozne stroške nosili nemški delodajalci. Konvencija tudi določa, da bodo naši delavci za časa zaposlitve uživali isto socialno zaščito kot nemški delavci.

To konvencijo moramo samo pozdraviti, ker tako brezpravni, brez zaščite, tako izžemani, kakor so bili ravno poljedelski sezonski delavci (Prekmurci na ogrskih veleposestvih), pač ni bil nihče. Nujno potrebno bi bilo, da podobne konvencije sklenemo tudi z drugimi državami, zlasti z Madjarsko; gledati pa moramo seveda, da ne bodo naši delavci na kak drug način opeharjeni za dobroto, ki jih določa pogodba. Našim borzama dela se odpira res velik delokrog; dose-daj se je vsa skrb osredotočila na brezposelne podpore, vse premalo pa so gledali na to, da ljudem preskrbe dela in tako kruha.

P. Rozman:

K reševanju viničarskega vprašanja.

Viničarsko vprašanje je sedaj gotovo najaktualnejše socialno vprašanje v mariborski oblasti, predvsem z ozirom na tako rešitev, da pridejo viničarji na svoj eksistenčni položaj, kateri jim po pravici pripada kot stebru vinogradništva — delavcu in njegovi delovni sili — ter tudi tako, da se resnično ne pošlabša skupni gospodarski obstoj vinogradništva, katero se še zvija v delni vinski krizi, kakor tudi v drugih nedostatih in neprilikah. Viničarsko vprašanje se sploh nikoli ne more rešiti morda samo z viničarskim redom ali morda z delovanjem samo enega od prizadetih faktorjev viničarjev ali vinogradnikov. Rešeno bode tedaj, ko bodo tudi vinogradniki smatrali ta problem za svoj življenjski in gospodarski problem, da bodo skupno z viničarji oboji stremeli za enim ciljem, za rešitvijo te gospodarsko-socialne zagonetke naših gor.

V nekaterih točkah je rešitev odvisna od viničarjev samih, v drugih pa od vinogradnikov, zopet pa od obojih skupaj, kakor zahteva to obstoječi gospodarski sistem, čeprav eden drugega nujno ne rabimo. Osnovni temelj rešitve viničarskega vprašanja bo tvoril nov in pravičen viničarski red, če bo sprejet tak, kot je predložen od Strokovne zveze viničarjev. Ta bi naj tvoril gotovo in zakonito mejo medsebojnih pravic in dolžnosti viničarjev in vinogradnikov. Pričakovati moremo iz tega in samo od takega viničarskega reda, za vinogradnike boljšega položaja, predvsem pa boljših delovnih pogojev in s tem možnost gospodarskega in od tega

Akademija centrale Krekove mladine

Akademija krščansko socialistične mladine se pripravlja za 18. marec. Nov duh veje iz akademij naše mladine. Taka hoče biti naša akademija. Za uvod silne besede svetopisemskega preroka; kakor kladivo in grom. Za njimi druge točke. Vse iz našega življenja in časa: delo in trpljenje, novi pogledi; moč in pogum in silna volja in nove zarje. Pesem »Krekovcev« in »Borcev« še, potem pa »Anima«, duhovna igra v dveh slikah. Ne prigodniška, ne ko druge take, nam znane igre, omledna, — ampak živa, iz življenja vzeta, duhovna in socialna — moderna. Povest, kako je sestra-duša, Anima, dvignila propalega brata-delavca iz blata predmestja in mu povrnila solnce.

Pridite in poglejte in zaživite z nami!

zopet kulturnega dviga. Samo s tem bo oživila moč viničarskemu ljudstvu, da se z organizacijo svojih lastnih gospodarskih in duševnih sil dvigne sposobno za vse pogoje, ki spadajo k viničarskemu redu in k trajni ter uspešni rešitvi viničarskega vprašanja sploh, kot so: strokovna organizacija, socialno zavarovanje, zadrugištvo in splošna, predvsem pa strokovna izobrazba.

Vse to so resnični in neizogibni pogoji za splošno rešitev tega važnega problema, kar se mora vpoštevatiti od viničarjev in vinogradnikov. Ali bo dana možnost v navedenih oblikah viničarsko vprašanje reševati, je odvisno edino le od tega, kako bo rešen viničarski red in po njem dane ekonomske prilike viničarskemu ljudstvu, katero se more samo na ta način dvigniti. Viničar se bo vsaj delno osamosvojil in s tem bo manj terjatev in več dohodkov, s čemer bo tudi odpravljena sedanja revščina in na njeno mesto bo stopilo vsestransko blagostanje in zadovoljstvo. Take naj so prave smernice za rešitev viničarskega vprašanja. Mnogo je odvisno od novega viničarskega reda in če bodo vinogradniki razumeli njegovo važnost, od katerega je odvisen ne le napredek viničarjev, ampak tudi vinogradnikov. Zatorej bodi naloga vseh sodelujočih merodajnih činiteljev, kakor naše javnosti, da se vpoštevajo in sprejmejo opravilne težnje po novem in pravičnem viničarskem redu, s katerim se odpro vrata boljše bodočnosti širokim plastem našega ljudstva, za katerega bo v njegovi zgodovini to storjena ena največjih gospodarsko-socialnih reform do danes, in kar nam bo vsem skupaj v ugled in korist.

Delavska zbornica za slovenske delavce na Koroškem.

Da raste ugled prosvetnega odseka Delavske zbornice povsod, dokazuje tudi to, da je celovška Delavska zbornica povabila naš prosvetni odsek, da pridejo njegovi delegati v Celovec, si ogledajo izobraževalno delo tamošnje zbornice in se z njo sporazumejo radi ustanovitve slovensko-nemških knjižnic v tistih krajih Nemške Avstrije, kjer prebivajo slovenski delavci. Na to povabilo sta odšla v Celovec predsednik prosvetnega odseka France Žužek in tajnik Ciril Študelj.

Celovski zbornici načeluje tajnik dr. Nevole, ki ima veliko razumevanje za slovensko manjšino v Nemški Avstriji in s katerim si je prosvetni odsek naše zbornice redno dopisoval že dolgo časa. Celovška zbornica ima v proračunu za

lete 1928 73.840 šilingov za prosvetno delo (1 šiling je okroglo 8 Din). S tem denarjem vzdržuje predvsem svoje knjižnice v Celovcu, Beljaku, St. Vidu, Borovljah, Bistrici, Rožu, Zelezni Kaplji, Pliberku, Brežah, Spitalu, Wolfsbergu, Feldkirchenu, Brücke, Knapenbergu in v letošnjem letu hoče ustanoviti še nekaj novih knjižnic. Sicer je delovanje tamošnjega prosvetnega odseka slično delovanju našega: prireja razna predavanja in tečaje v Celovcu kakor v zunanjih krajih. Naša zastopnika sta se sporazumela s celovško zbornico, da prosvetni odsek v Ljubljani nasvetuje Celovčanom, katere slovenske knjige naj dobavljajo za svoje knjižnice. Odobrene knjige dostavlja na Koroško tudi naš prosvetni odsek, vse stroške pa plača celovška zbornica. Najprej se bodo ustanovile slovensko-nemške delavske knjižnice v Borovljah, Zelezni Kaplji in v Bistrici v Rožu. Od zanimanja, ki ga bodo pokazali Slovenci za slovenske knjige v teli krajih, zavisi nabavljanje naših knjig za druge kraje na Koroškem. Ob tej priliki sta si naša zastopnika ogledala celotno delovanje celovške zbornice. Gotovo bo zanimalo vse naše delavce, ako jim to delo na kratko orišemo. Celovška zbornica ima 40.000 članov, to je približno polovico manj, kakor ljubljanska. Njen proračun je pa skoro dvakrat večji, kakor naš. Znaša namreč okroglih 400.000 šilingov letno. Prispevki za zbornico so torej v Nemški Avstriji znatno višji, kakor pri nas. Ustroj avstrijskih zbornic je sličen našemu. Vendar delujejo avstrijske zbornice v mnogo ugodnejših razmerah, kakor naše: za seboj imajo močne delavske organizacije, v državi vlada demokracija, volitve v zbornico se niso zavlačevale kakor pri nas in zato je razumljivo, da so avstrijske zbornice že daleč pred našimi.

Na Koroškem je močna industrijska kriza in brezposelnost, radi česar posveča celovška zbornica največjo pažnjo in skrb brezposelnim delavcem. V Avstriji obstoja — kakor je znano — brezposelnost zavarovanje, dočim se pri nas šele v zadnjem času delijo malenkostne podpore in še te toliko časa, dokler imajo borze dela kaj denarja. Razen tega obstoja v Avstriji institut za opazovanje konjunktur in kriz v industriji. V tem inštitutu so zastopniki delavskih zbornic, zbornic za industrijo, obrt in trgovino, zveze bank, narodne banke, državnih železnic, dunajske borze in borze za poljedelstvo. Zbornica delavcev in nameščencev posreduje v pritožbah brezposelnih in opozarja oblasti na zboljšanje brezposelnega zavarovanja. Razen tega deli brezposelne podpore v slučaju izprtij, stavk ali drugih primerih. V Celovcu so n. pr. najslabše plačani in najslabše organizirani usnjarski delavci. Ti so stopili pred Božičem v stavko. Organizacija vsled svoje slabosti ni mogla izplačevati zadostnih stavkovnih podpor, zato je priskočila na pomoč

zbornica, ki je potem strokovne organizacije izplačala ogromno vsoto denarnih podpor. Ko že govorimo o podporah strokovnim organizacijam, naj omenimo to, da celovška zbornica ne izplačuje podpor enostavno po ključu in številni moči včlanjenih organizacij, temveč po potrebi. Tajnik Delavske zbornice si pridržuje pravico vpogleda v knjigovodstvo strokovnih organizacij in se te pravice tudi poslužuje. S tem zbornica res usmerja strokovno delovanje delavskih organizacij.

Nadalje naj poudarimo skrb celovške zbornice za vajence. V tem oziru namreč naša zbornica še ni pričela delovati in bo lahko s pridom izkoristila izkušnjo celovške zbornice. V Avstriji obstoja nekatere lepe določbe o zaščiti vajencev. Podjetniki se pa ozirajo na te določbe v toliko, kolikor jih prisilijo delavske organizacije. Zlasti na Koroškem je odpor mojstrov zelo močan. Tamošnja »zveza obrtnikov« je skrajno reakcionarna. Zbornica delavcev in nameščencev je pa sklenila, da z intervencijami v vsakem najmanjšem slučaju nauči podjetnike spoštovanja do zaščitnih določb za vajence. Tako je imela samo v pretečenem letu intervencij za zaščito vajencev pri 260 mojstrih. Intervenirala

je v raznih slučajih, kakor n. pr.: radi čezurnega delovnega časa, svojevoljnega odpusta, šikaniranja, uporabljanja za hišna dela, radi neplačevanja vajeniške odškodnine, radi zadrževanja od strokovne izobrazbe v šoli med delovnim časom, nezdravega stanovanja, radi prevelike zaposlitve vajencev itd. Vsa protizakonita dejanja delodajalcev sporoča zbornica sodišču.

Delavska zbornica vzgaja tudi obratne zaupnike, ki jih pokliče v Celovec in jim plača izgubo na zaslužku, hrano in stanovanje v času pouka.

Da ima vzorno urejeno statistiko, nam ni treba posebej poudarjati. Letos bo priredila statistično razstavo in povabila na njo tudi našo zbornico.

Zastopniki celovške in drugih avstrijskih delavskih zbornic bodo prišli tudi k otvoritvi Delavske zbornice v Ljubljani.

Prosvetni odsek Delavske zbornice je uredil stalne medsebojne stike z avstrijskimi zbornicami in priporoča vsem našim delavskim strokovnim in kulturnim organizacijam, da navežejo in vzdržujejo stalne stike z bratskimi organizacijami onstran meja, ker to bo le v korist našemu delavstvu.

Strokovna organizacija.

Cestna železnica v Ljubljani. Veliki župan v Ljubljani je z odlokom U. br. 3911/III. z dne 1. marca t. l. odobril pravila »Strokovne skupine uslužbencev cestne električne železnice v Ljubljani«, ki je priključena Jugosl. strok. zvezi. V kratkem se vrši ustanovni občni zbor skupine, katero je vodil dosedaj pripravljalni odbor. Vabimo svoje tovariše, da se naše organizacije trdno oklenejo in tako pomnožijo trdne in močne vrste Jugosl. strok. zveze, ker danes more le močna, krščansko socialistična strokovna organizacija prav ščititi delavske pravice in se uspešno boriti za boljši položaj delavskih slojev.

Mariborsko okrožje

Maribor. V četrtek 1. marca se je vršil lep obisk sestanek skupine cestarjev v dvorani g. Anderla na Koroški cesti 3. Vsled odsotnosti g. Ovčarja je namesto njega poročal g. Avsenak, ki je v zelo poljubnih besedah podal zmisel in namen raznih organizacij, predvsem delavskih. Vsi so izrazili željo, da se naj intervenira pri okrajnem zastopu, naj bi se zopet uvedel osemurnik in stari delovni čas od 8 do 12 in od 1 do 5 popoldne, kajti vsak ima kak kos njivice, ki bi jo v večernih urah obdeloval, toda po sedanji uredbi bi mu bilo domače delo popolnoma onemogočeno. — Odbor.

Tovarniški delavci

Prevalje. Članski sestanek strokovne skupine v Prevaljah, ki se je vršil dne

4. marca, je bil za našo skupino važnega pomena. V lepem številu zbrani delavci in delavke smo z zanimanjem sledili izvajanjem tov. tajnika Jožka Rozmana iz Maribora in vztrajali pri nad dve in pol ure trajajoči poučni podrobni razlagi o obratnih zaupnikih in njih nalogah. Spoznali smo važnost teh funkcij, po katerih bo v bodoče delavstvo zastopano po obratih. Tov. tajnik nam je nadalje natančno razložil prihodnji novi davek in nam pojasnil marsikaj, kar še nismo umevali. Spoznali smo, da delavec, ki vsled naporega dela in življenjskih skrbi ne more iz knjig zadostno umevati koristne nasvete in navodila, lažje umeva lepo besedno razlago. Vsled tega so nam potrebna večkratna članska zborovanja. Minuli sestanek nam je dal novega poguma in pobude za našo organizatorično gibanje.

Rudarji

Občni zbor II. rudarske skupine se je vršil v nedeljo 4. marca v Trbovljah. Navzočih je bilo 83 delegatov iz cele Slovenije. Razveljavil se je sklep o likvidaciji ter sklenilo, da II. skupina redno posluje po zakonu. Sklepanje o ustanovitvi brezposelnega in gradbenega fonda je privedlo do živahne debate. Ker so vsi drugi delavci bili zavarovani za slučaj brezposelnosti, rudarji pa ne, je bilo že davno potrebno, da se ustanovi brezposelni fond. Sprejela so se tudi v to svrhu predložena pravila. Najbolj živahna debata pa je bila pri proračunu za l. 1928. Pri tej točki je bila taka napetost, da je

bilo mnenje nekaterih, da sploh ne bo mogoče sestaviti proračuna. V predlogu za proračun so bili prispevki v taki višini, da ga večina delegatov ni mogla sprejeti. Končno se je vendar dosegel sporazum, po katerem bi rudarji plačevali prispevke po tem-le redu: za zaslužek do 1300 Din 0,50%, do 2000 Din 0,75%, nad 2000 Din 1%. Zaslužek je mišljen mesečni. Zeleti je, da bi II. skupina res služila svojemu namenu, da bi delegatje mogli uspešno zagovarjati koristi rudarjev, kar pa bodo mogli le takrat, ako bodo vsi sklopi in se vsi zavladali, da s tem, da podpirajo eden drugega, koristijo splošnosti in tako tudi posamezniku.

Zagorje ob Savi. Občni zbor rudarjev in steklarjev naše skupine se bo vršil 11. marca ob 3 popoldne v dvorani Zadrúžnega doma v Zagorju s sledečim dnevnim redom: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora; 2. poročilo odbora in nadzorstva; 3. volitev odbora in nadzorstva na podlagi novih pravil; 4. slučajnosti. — Tovariši, udeležite se gotovo občnega zbora in pripeljite še svoje prijatelje! — Odbor.

Lesni delavci

Gračnica-Rimske toplice. Menda ni v celi Sloveniji podjetja, kjer bi se delavstvo tako izkoriščalo kot se izkorišča v tovarni za podpetnike v Rimskih toplih. Primorani smo nekoliko osvetliti nevdružne razmere delavstva v tem podjetju, da gotovi gospodje ne bodo mislili, da se nahajamo še vedno v dobi suženjstva. V zadnjem času je podjetje že itak do skrajnosti izmožganemu delavstvu zadalo nov udarec s tem, da je znižalo akordne plače na tako minimalno stopnjo, da delavec pri najboljši volji ne zasluži niti normalnega zaslužka, ki znaša v tej tovarni 2 do 3 Din, in le redki so, ki zaslužijo 4 Din na uro. Drug udarec je pa ta, da je podjetje vpeljalo tudi na lesnem prostoru akordno delo in zahtevalo obenem deseturno delo brez privoljenja delavstva in brez 50% zakonitega poviška za nadurno delo. Če gospodje tako tolmačijo delavsko zakonodajo, naj bodo uverjeni, da je delavstvo bolje informirano o svojih pravicah, katere bo znalo tudi do skrajnosti ščititi. To nezaslišano ravnanje z delavstvom nikakor ni v korist in ugled podjetja. Vemo, da je cilj današnje kapitalistične družbe, da iz delavca izmožga čim več dobička ne glede na to, kako delavec redi sebe in svojo družino, toda tako kot se postopa v prej omenjeni tovarni, pa presega že tudi vse meje. Prisiljeni smo poklicati merodajne faktorje, da se v tej tovarni napravi enkrat red in da se nekatere tlačitelje prisili spoštovati delavsko socialno zakonodajo. Če pa to ne bo zaleglo, potem bo delavstvo samo pokrenilo potrebne korake v obrambo svojih pravic.

Laze, Planina. Večkrat smo že pisali v »Pravici« o razmerah in položaju na parni žagi Ravnik zaposlenega delav-

Atom:

Misli krščanskega socialista.

Je že božja volja tako.

Med pogovorom o socialnem vprašanju in o težnjah delavstva po zboljšanju sedanjih, v mnogih primerih nevzdržnih razmer sem že večkrat naletel pri drugače resnem, dobrem fantu ali tudi možu na odgovor: Je že božja volja tako. Vsega zla ne boste nikoli s sveta spravili. Je res to in zopet ni res. In morda ne bo daleč od resnice, da je v veliki meri neuspeha pri rešitvi socialnega vprašanja krivo prav to zmotno prepričanje, da je vse tako, ker tako mora biti, ker človek ne more venkaj iz teh žalostnih razmer. Vendar bi vsak, ki bi o vsem trpljenju in neprijetnostih tega življenja govoril, kot da je to božja volja, proti kateri ne moremo in ne smemo ničesar storiti, Bogu delal krivico, četudi morda nevede in nehote. Bog pač dopušča nesrečo, trpljenje in bedo, kakor tudi vse krivice tega zemeljskega življenja kot dejstva, ki so zvezana s človeškim življenjem, toda dopadajenja nad njimi nima.

To kar ljudje imenujemo nesrečo ali usodo običajno ni drugega kot zavestno ali nezavestno nepoznanje človeške narave in njenega cilja t. j. naravne in nadnaravne sreče.

Zunanji neenakosti med ljudmi odgovarja notranja neenakost. Razlika občutja, domišljije, temperamenta, značaja, tvori gotovo del človeške narave, toda njihova vzgoja in razvoj je povsem odvisna od človekove lastne pameti in volje. Razlika telesnih in duševnih nagnjenj stoji sicer res večkrat pod vplivom človeške narave, toda dejanja sama so svobodna. Res je, da prihaja sreča in nesreča človeka večkrat vsled podedanih slabih lastnosti, značaja itd., toda nikjer ni zapisano, da bi morala priti, ker ima človek poleg vseh teh lastnosti tudi razum in prosto odločujočo voljo.

Telesno in duševno trpljenje smatrajo nekateri kot nujno zvezanega s človeško naravo in kot nekaj, kar ni možno od nje ločiti. Drugi pa smatrajo to obiskanje božje, ki jih je treba pač potrpežljivo prenašati in kdor bi se proti njim boril, bi se boril proti božjim namenom in ciljem. Eno kakor drugo naziranje je deloma resnično in deloma zmotno.

Kakor že omenjeno, je največ nesreče in zla na svetu človeštvo samo krivo. To velja še prav posebno o naših socialnih razmerah, velja pa seve tudi o našem osebnem dušnem ali telesnem trpljenju. Večina bolezni in prezgodnje smrti ni potrebna ne vsled človeške narave in tudi ne vsled božje volje. One so povečini sad človeških naprav in razvad. Saj je vendar povsem

naravno, da tisti, ki pametno živi, ki kroti svoje strasti in se varuje po možnosti vsega kar bi mu utegnilo škodovati tudi dalje živi in je tudi mnogo manj boleznih izpostavljen.

Veliko število ljudi je nesrečnih vsled bolezni. Toda če bi šel stvari do dna, bi spoznal, da je velik odstotek med bolniki, ki so si bolezen nakopali povsem po lastni krivdi bodisi vsled pijančevanja ali kake druge podobne neukročene strasti.

Velika je razdrtija in nezadovoljnost v družinskem življenju. Toda v veliki meri je to nesreče kriv običajno eden ali drugi izmed zakonskih drugov ali pa oba. Največje zlo je vojska, saj bodo še rodovi za nami to čutili in trpeli pod njenimi posledicami. Toda jeli morda vojska po božji volji? Krščanski Bog je Bog ljubezni. »Ne ubijaj« je še vedno božja zapoved. Človeštvo je vojsko povzročilo, človeške strasti so jo netile, in zopet jo človeštvo more odpraviti in prepričati, če le hoče.

Krivični družabni red! Koliko se piše o njem, koliko čez njega zabavlja. Stori se pa proti njemu le malo in navadno najmanj od tistih, ki najbolj proti njemu kriče. Res je, da je uzakonjen. Toda zakoni so človeško delo. Kdor jih je napravil, jih enako lahko spremeni in odpravi. In kdo drugi je kriv, če zakoni ne odgovarjajo duhu krščanske ljubezni, kakor ljudje, ki so jih po-

stavili. Zanimarjajoč in prezirali so božjo postavbo ljubezni in so si sami spletli bič, ki jih tepe.

Res je, da vsega zla ne bo mogoče spraviti s sveta. Del zla spada k človeški naravi, ki je nepopolna in bo tako ostala. Katoličani to vemo in vemo tudi, da je to posledica izvirnega greha. Vprav vera nam daje moč, da moremo prenašati trpljenje, četudi je nezasluženo.

Res je tudi, da posameznik večkrat ne more zato, da živi v takih razmerah, v kakršnih je. Trdo in grenko je za človeka, če mora trpeti za neumnost in hudobijo svojih prednikov, za napake svojih vzgojiteljev, torej za razmere, ki jih ni sam kriv. Toda napaka je Boga, ki je vendar modrost in dobrota sama, delati krivega grehov ljudi in storjenju krivico in grehe opravičevati z božjim pripuščanjem in s tem napadati krivico samoodločbe in svobodne volje. In prav tako napaka je, vse tako pustiti, kakor je, češ, je že božja volja tako. Božja volja tako le prepogostokrat ni drugega kot plašč, da se z njim pokriva nedelavnost. Česar ne zmore posameznik, to zmore organizacija in delo. Poglej sam vase in odgovori si odkritosrčno, če ni božja volja, na katero se večkrat sklicuješ, večkrat tudi pri tebi le plašč za tvojo nedelavnost, komodnost, ali po domače bi lahko rekli, lenobo.

stva, ki je last kapitalistične družbe Sklupsa v Trstu. Tudi smo že podrobno orisali položaj delavstva, ki za nesramno nizke plače vrši težko delo in kupi masne profite tej družbi. Z malimi izjemami je bilo vse naše dosedanje prizadevanje le glas vpijočega v puščavi. Napačno bi bilo pri tem zvaliti vso krivdo samo na podjetje oziroma na one, ki so jim poverjeni upravni in vodstveni posli podjetja, ker se žal tudi med delavstvom najdejo taki, ki vedoma ali nevedoma pomagajo slabšati delavski položaj. Najbolj žalostno in vse obsodbe vredno pa je dejstvo, da se delavec spozna tako daleč, da se udiinja kapitalistu z namenom, da razdvaja delavske vrste in razbija organizacijo. Taki slučajji so danes že precej redki in se dogajajo samo še tam, kjer med delavstvom ni prave delavske zavesti, edinosti in kjer egoizem posameznika razdvaja delavsko solidarnost. Zavedno delavstvo bo šlo tudi preko tega ker je uverjeno, da brez organizacije ne pomeni ničesar in ker je prepričano, da bo prej ali slej prišel čas, ko bodo tudi hlapeci kapitalizma prejeli zaslužen plačilo. Zato bodo vsi pošteno misleči delavci vztrajali v borbi za svoje pravice s tem, da se bodo še tesnejše oklenili svoje strokovne organizacije.

Ravniki-Planina. V nedeljo 15. t. m. ob 3 popoldne se bo vršil v zgornjih prostorih gostilne Franca Faturja v Lazuhi širši sestanek lesnega delavstva, na katerega smo povabili zastopnika iz Ljubljane. Člani in pa tudi prijatelji strokovne organizacije vabljeni, da se sestanka v polnem številu udeležite.

Papirničarji

Količevo. V papirnici na Količevem postajajo razmere vedno neznosnejše predvsem sedaj, ko stoji delavstvo pred tem, da si izvoli svoje zakonite zaupnike, kar so hoteli gotovi gospodje za vsako ceno preprečiti. Intrige, ki so se v te strani vršile, je obsojati, ker niso dostojne in tudi ne poštene. Z vsem gnjevom je pa obsojati postopanje vodstva tovarne napram predsedniku volivnega odbora, ki je bil premeščen od stroja k slabšemu delu in bila mu je tudi znižana plača za 50 par na uro. Dva brata predsednika volivnega odbora je podjetje dne 5. t. m. enostavno odpustilo. Tako izgleda, da hoče podjetje na vsak način trenje in borbo v tovarni. Če je podjetniku tako prav in podjetju v korist, bo delavstvu tudi. Saj so delavci tudi iz mesa in krvi in sicer iz take krvi, ki zavre, če se ji preveč kuri. Jugoslovanska strokovna zveza je o tem obvestila »Delavsko zbornico« in »Inšpekcijo dela« ter zaprosila za intervencijo, ki se v najkrajšem času tudi izvrši.

Oblačilni delavci

Gameljne. Okroglo 40 deklet je zaposlenih v tovarni »Stora« v Gameljnah, katere niso posebno zadovoljne z delavnimi razmerami. Predvsem jih težijo malenkostne plače, katere ne dosega niti 2 Din na uro, in nikakor ne odgovarjajo vrednosti izvršenega dela in tudi izdaleka ne zadostujejo za najnujnejše življenjske potrebščine zaposlenih deklet. Poleg tega težijo zaposlena dekleta še razne druge nerednosti, ki so nekatere celo v nasprotju z zakonskimi predpisi o zaščiti delavstva, kakor podaljšanje delavnega časa brez zakonito določenega 50% poviška za nadurno delo. V očigled temu so zaposlene delavke prišle do spoznanja, da je nujno potrebno, da se organizirajo v strokovni organizaciji, katere glavni cilj in namen je delati na izboljšanju gnetnega položaja in odpravi nerednosti. V ta namen se je vršil 5. t. m. sestanek v Gameljnah, katerega se je udeležilo do 25 deklet. Zastopnik JSZ tov. Lombardo je navzočim pojasnil pomen in namen delavske strokovne organizacije. Navzoča dekleta so se enoglasno izjavila za pristop k organizaciji. Tovarišice, ledina je prebita, zato na dolgo, da ne bo nobene, ki bi izostala izven organizacije.

Žena z zaprtimi očmi:

v vse knjižnice
naših Izobraževalnih društev!

Krekova mladina.

Zalog-Spodnji Kašelj. Dramatični odsek naše podružnice vprizori v nedeljo dne 11. t. m. ob 4 popoldne v Ljudskem domu v Dev. M. v Polju pravljeno igrano »Zapravljevec« v 3 dejanjih in 8 slikah.

Hrastnik. Sestanek naše podružnice se vrši v nedeljo dne 11. t. m. ob 3 popoldne v društvenih prostorih. Na sestanku poroča med drugim tudi zastopnik centrale. Člani in članice vabljeni.

Tedenske novice.

Za zvišanje nezasegljivega zaslužka. Po civilnem zakonu se mora v slučaju, da zahtevajo upniki zasego zaslužka, pustiti gotov minimum nedotakljiv. Pred prevratom je bila določena kot nezasegljiva vsota pri delavcu 500 K, pri nameščencu pa 750 K letno. Po prevratu bi se bil ta pasus v zakonodaji najbolje rešil, če bi se vsota 500 K, odnosno 750 K valorizirala, in sicer na 7700 Din, oziroma na 11.250 Din. Sv. Birokracius pa je napravil drugače. Krone je spremenil v dinarje in problem bi bil rešen, ko ne bi bilo prakse. Toda, kako naj izhaja delavec z letnimi 500 Din? To je gotovo jasno tudi merodajnim činiteljem, pa bi bilo pričakovati, da bi bili sami iz sebe zvišali nezasegljivo letno vsoto. Ta praksa se z vso rigoroznostjo uvaja zlasti v Dalmaciji. Radi tega je predložila Delavska zbornica primerno spomenico ministrstvu za socialno politiko in ga prosila, da bi se rešilo to vprašanje povoljno v proračunu za leto 1928-29.

Ljubljanska oblastna skupščina je sklicana na redno zasedanje na dan 12. marca ob 10 dopoldne.

Za predsednika ravnateljstva javne borze dela v Mariboru je imenovan oblastni poslanec g. Stabej.

Samostojno izvrševanje trgovine. Trgovinsko ministrstvo je odredilo, da se v bodoče ne sme izdati nobenemu trgovskemu pomočniku dovoljenje za samostojno izvrševanje trgovine, če nima izpričevala o absolvirani trgovski šoli.

Priseljeniška kvota Zedinjenih držav. S 1. julijem 1928 je uvedena v Zedinjenih državah nova priseljeniška kvota. Skupna kvota se zniža od 164.867 na 153.685. Kvota za Jugoslavijo se zviša od 671 na 739.

Drugo skupno romanje na Sv. Višarje, katero priredi SKŽZ, bo 4. in 5. avgusta, na praznik Marije Snežnice. Romanje je namenjeno zlasti članicam ženskih, dekliških organizacij in članicam Marijinih družb. Cena: železnica Ljubljana—Zabnica in nazaj ter vizum 75 Din. Priglasje za romanje sprejema Prosvetna zveza, Ljubljana, Miklošičeva 5 do 4. julija. Za romanje mora priglasenec javiti: ime in priimek, rojstno leto, poklic, bivališče in vstopno postajo. V naprej se plača polovico vsote, ko se priglasijo.

Pri vltomu v Prosvetni odsek DZ v Ljubljani je bila ukradena tudi štampiljka, glaseča se: »Delavska zbornica za Slovenijo, kulturno prosvetni odsek v Ljubljani«. Opozarjamo vse, da ta štampiljka ni več veljavna. Nova, edino veljavna štampiljka tega odseka je okrogla in se glasi: »Prosvetni odsek Delavske zbornice za Slovenijo v Ljubljani«.

Knjižnica prosvetnega odseka Delavske zbornice v Ljubljani. S februarjem je končana zimska sezona, najugodnejša za knjižnico. Zato podamo primerjalno sliko o prometu med lanko in letošnjo sezono za mesece september—februar. Obiskovalcev 1926-27 2182, 1927-28 8285; napredek za 6103 (ca 280%); izposojenih knjig 1926-27 4660, 1927-28 16.648 (napredek 11.988 (ca 257%); dohodkov l. 1926-27 5329-50 Din, 1927-28 26.622-25 Din; napredek 21.292.75 Din (ca 400%). Te primerjalne številke menda ne potrebuje nobenega komentarja. Rednih članov ima knjižnica z 29. februarjem 1203. Vpisujejo se vedno novi.

Nesreča vsled neprevidnosti. 3. marca je imel Albin Starc, zidar pri rudniku Huda jama, delo v neki kuhinji. Da bi prepočil od štedilnika grile, je ravnatelj vrtnar obilil pod okoli štedilnika z bencinom. V štedilniku pa je bila žerjavica in bencin se je vnel. Oba navedena, kakor tudi ravnateljeva soproga, ki je bila navzoča, so dobili težke opekline. Medtem, ko sta zidar in vrtnar zbežala na prosto, se je ravnateljeva soproga onesvestila in padla. Starc je, vdeč da gospe ni za njima, šel v kuhinjo ponjo, pri tem pa dobil še hujše ope-

kline zlasti po obrazu, tako da je v nevarnosti njegovo življenje.

Nesreča pri streljanju kamenja. Pretekli teden so pripeljali iz Celja v mari-borsko bolnico delavca Mihaela Mrak in Jurija Leskoviča. Pri lomljenju kamenja sta navrtano skalo nabila s smodnikom, ki pa se je prehitro vnel in srel je poškodoval prav občutno oba delavca. Mrak je dobil težke poškodbe na roki in očesu, Leskovešek je pa zelo težko poškodovan na obeh.

»Siromak« zapustil 100.000 Din. V Novem Sadu je umrl Stevan Lesković, pri katerem so našli 100.000 Din gotovine. Lesković si je denar priberal. Zapustil je tudi oporoko, v kateri določa svoji sestri 20.000 Din, 80.000 Din pa je zapustil pravoslavni cerkveni občini.

Nov promogovnik v južni Dalmaciji. V kratkem se prične z gradnjo nove železniške proge iz Trebinja v Lastvo, kjer so odkrili izdatne plasti premoga.

Koliko državnih nameščencev imamo? Po podatkih državnega proračuna za leto 1928-29 imamo v Jugoslaviji v državni službi in v službi državnih privatnih podjetij 61.514 uradnikov, 33.790 uslužbencev, 11.866 slug, 29.765 diurnistov, 7878 častnikov, 9386 podčastnikov in 18 tisoč orožnikov, vsega skupaj torej 172 tisoč 199 državnih uslužbencev.

Dva roparska morilca obsojena na smrt na vešalih. Pretekli teden se je vršila pred novomeško poroto obravnava zoper roparska morilca Jožefa Slapšaka in Toneta Skomino, ki sta umorila in oropala zakonsko dvojico Pucelj v Skovcu. Pri obravnavi sta lopova dejanje priznala. Obsojena sta bila na smrt na vešalih.

Smrtna nesreča. Pretekli teden se je v Trbovljah smrtno ponesrečil rudar V. Polak pri izkladanju jamskega lesa na starih rampah. Pri izdiranju ročice vagona je Polak padel na železniški tir. Izdrta ročica ga je pri tem udarila po glavi in ga pritisnila na tir tako, da je ležala glava na tiru, čez glavo ročica in les, ki se je zvalil iz vagona. Njegovi tovariši so seveda takoj priskočili na pomoč, bilo pa je že prepozno, ko so ga potegnili izpod lesa. Ponesrečenec zapuščal ženo in dvoje nepreskrbljenih otrok.

Strašna nesreča v rudniku. V premogovniku Ewald pri Recklingshausenu je odrekla naprava za dviganje, pri čemer sta se utrgali dve dvigalni kolibi, v katerih je bilo 48 mož. Mrtvih je 13 mož, 35 pa jih je težko in lahko ranjenih.

Najcenejša kava je ŽIKA, ker je najboljše in najbolj zdrava! Zahtevajte Žiko pri trgovcu; dobiti jo v rdečih zavitkih!

Število Mohorjanov v industrijskih krajih.

Če hočemo dobiti zanesljivo sliko, koliko je Mohorjanov v posameznih krajih, ne smemo gledati samo na celotno število udov, kakor ga izkazuje vsako leto Koledar Mohorjeve družbe, ampak primerjati moramo celotno število Mohorjanov s številom vsega prebivalstva v tistem kraju in tako izračunati, koliko Mohorjanov pride na vsakih sto prebivalcev. Tako statistiko je izdelal za vztrajnim trudom prijatelj Mohorjeve družbe in jo je pred kratkim objavil v Domoljubu (št. 7 in 8) in v Slov. gospodarju (23. febr. in 1. marca). Ta statistika nam pokaže, da je v ljubljanski škofiji velenjenega 4403 prebivalstva v Mohorjevi družbi, v lavantinski škofiji pa 3586%; to se pravi, da pridejo v ljubljanski škofiji na vsakih sto prebivalcev nekaj več nego štirje Mohorjani, v lavantinski škofiji pa nekaj več nego trije. V vsakih 100.000 prebivalcev pridejo v ljubljanski škofiji 4403 Mohorjani, v lavantinski pa 3586. Nas pa zanima predvsem, kako je s številom Mohorjanov v delavskih krajih. Vzemimo štiri kraje, kjer je prebivalstvo v ogromni večini delavskega stanu: Jesenice, Koroško Belo, Zagorje in Trbovlje. Koliko je v teh krajih Mohorjanov? Na Jesenicah jih je še precej: 5100%; na Koroški Beli jih je še nekaj več: 5511%. Brdsko se pa stori človeku, če gleda številke za Zagorje in Trbovlje. V Zagorju je Mohorjanov samo 1985%; na sto ljudi prideta torej komaj dva Mohorjana. Še žalostnejše je pa v Trbovljah. Tu je pri Mohorjevi družbi včlanjenih samo 1415% župljanov, z drugimi besedami: na vsakih 70 župljanov pride en Mohorjan. Mohorjeva družba je torej ogromni večini rudarskega delavstva ne-

znana! To žalostno dejstvo mora vzbuditi sočutje v vsakem prijatelju delavstva. Slovenci nimamo organizacije, ki bi mogla nuditi tako poceni knjigo kakor Mohorjeva družba. Pomislite: pet knjig za 20 Din ali eno knjigo za 4 Din! Knjiga torej stane približno prav toliko kakor četrtinka vina! Taka organizacija je kakor ustvarjena, da skrbi za knjigo revnim stanovom. Kakor pa so knjige poceni, tako pa skrbi Mohorjeva družba v sedanjih časih še prav posebno za dobro vsebino svojih publikacij. Knjige urejuje pisatelj Finžgar, ki pozna iz svojega službovanja dobro tudi razmere delavstva. Saj je bil za kaplana v Kočevju, v Idriji in na Jesenicah, kjer je dobil tudi snovi za svoj veliki roman iz delavskega življenja: Iz modernega sveta. Brez najmanjšega pretiravanja se lahko reče, da danes Slovenija nima moža, ki bi bil sposobnejši za urednika naše prevajane Mohorjeve družbe. Vse torej govori za to, da mora tudi število Mohorjanov sedaj doseči višino, kakršne v posameznih krajih ni imelo še nikdar. Zlasti naj prodre Mohorjeva družba tja, kjer doslej ni zadobila tal.

Prijatelji delavstva! Ves mesec marec se še nabirajo člani za Mohorjevo družbo. Bodite uverjeni, da ne morete storiti ta mesec delavcu lepše usluge, nego če ga vpišete med Mohorjane. V obilni meri bo razveselil pozimi Miklavž iz Celja vso Slovenijo s knjigami. Naj se takrat nikar ne izogne tako strašno Zagorja in Trbovelj, kakor se je izognil lani teh dveh krajev! Kdor bo kaj poagital za Mohorjevo družbo, se bo v številnih primerih lahko prepričal, da je agitacija za Mohorjeve knjige uspešna in radi tega vesela. D.

Dopisi.

Količevo. Neprizakovano je pobrala kruta smrt našo tovarišico, mlado ženo Marijo Rems iz Krnine. Pokoj njeni duši — njenim domačim pa naše sožalje.

Hrastnik. Čitateljem Pravice poročamo, da bomo redno v vsaki številki poročali o vseh novicah iz Hrastnika, zato le pridno segajte po njej. — Pod voz je prišel kmet Matija Golouh iz Čet. Konji so se splašili in ga vlekli pol kilometra daleč. Med potjo se mu je sezul škorenj in slekla suknja. Med rebra je dobil težko rano. Vest, da mu je odtrgalo peto, ni resnična. — Pod vlak sta se vrgla rudar Dolfe Jazbinšek in gospa Štefka Prepeluh. Pokojna je bila poročena, pa se ni razumela z možem. Seznanila se je z Jazbinškom, s katerim se je hotela civilno poročiti, čemur pa je nasprotovala njegova Jazbinškova mati. — Skupina delavcev iz kemične tovarne je imela v nedeljo članski sestanek pri Rüeklnu. Zvečer je bil sestanek strokovne zveze rudarjev. Povsod prevladuje močna volja, storiti nekaj trajnega, zakar so potrebni ljudje z železno vztrajnostjo. — Uradni dan okrajnega glavarja bo v soboto popoldne v Hrastniku. — Rudarji so imeli v soboto in v ponedeljek prisilen dopust.

Sv. Peter pri Mariboru. Naša skupina viničarjev priredi v nedeljo 11. marca popoldne po večernicah (ob pol 15) v samostanski šoli č. šolskih sester lepo svetopisemsko žaloigro »Izgubljeni sin« in šaljiv prizor »Planšarica«. K obilni udeležbi vabi odbor.

Nekaj naši „Pravici“.

Naše delavsko gibanje nima prijateljev izven delavskih vrst. To je povsem razumljivo, vsaj naše delavske organizacije stremijo edino za izboljšanjem delavskega položaja. Da pa potem tudi naša »Pravica«, ki je glasilo naših organizacij, nima prijateljev in prostovoljnih podpornikov, je seveda tudi razumljivo, kajti kdor ne odobrava dela naših organizacij, tudi ne bo odobral, podpiral in priporočal glasila, ki je odziv dela naših organizacij v javnosti.

Vsled tega ima naša »Pravica« veliko nasprotnikov, ki stremijo samo za tem, da se njen vpliv zmanjša in da se ne razširja. Jako se širijo med delavstvom vesti, da je »Pravica« premalo poljudna, da ima premalo zanimivosti in da je sploh škoda dati za njo kak dinar. Vse to se vrši seveda s pozornim namenom, da se kolikor mogoče škoduje listu, našim organizacijam in sploh delavskemu pokretu.

Vsak zaveden delavec bo pa vedel, da je »Pravici« omogočilo življenje in da

sedaj izhaja že sedmo leto edino delavstvo samo. Ve tudi, da bo »Pravica« večja in da bo nudila svojim naročnikom več kot danes le takrat, kadar se bo število njenih naročnikov dvignilo tako visoko, da bo lahko izhajala tudi na šestih ali celo na osmih straneh.

Zato pa, tovariši, na vsako tako govorjenje odgovorite s pridnim in vztrajnim delom na razširjanju naše »Pravice«. Vaša zavest in trdna volja pomagati sebi in svojim tovarišem mora biti močnejša kot vse zabavljanje proti »Pravici«. Na delo za »Pravico«!

Razno.

Poplačana usmiljenost. Na cesti med Marburgom in Siegenom (Nemčija) so našli delavci kovčeg. Ko so ga odprli, so zagledali na svoje začudenje v njem spečega dojenčka. Eden od delavcev se je — dasi ima deset lastnih otrok! — neobglenca usmilil ter ga nesel s kovčegom vred domov. Ko je doma kovčeg izpraznil, je našel kuverto, v kateri se je nahajalo 4000 mark in listič s pozivom, da naj pride najditelj čez leto dni na isti prostor, kjer prejme nadaljno bogato nagrado, tako da se bo lahko smatral za srečnega.

Ogromna stavbena delavnost na Pruskem. Kot poročajo iz Berlina, je bilo zgrajenih tekom lanskega leta na Pruskem 176 tisoč novih hiš. Za izvedbo letošnjega gradbenega programa bo potreben kapital 1.600.000.000 mark.

Sedem otrok v dveh letih. V Italiji je uboga krošnjarka De Marcio rodila lansko leto trojčke, nedavno pa četvorčke. Od države je dobila 400 lir nagrade.

Koliko ima Jugoslavija domačih živali? Na temelju najnovejšega popisa je okroglo v naši državi: govedi 4 milijone 960 tisoč, bivolov 51 tisoč, konj 1 mili-

jon 69 tisoč, mežgov 18 tisoč, oslov 84 tisoč, prašičev 3 milijone 378 tisoč, ovac 7 milijonov 111 tisoč, koza 1 milijon 552 tisoč, telet 15 milijonov 75 tisoč, panjev čebel 534 tisoč.

Plavanje v švedskih šolah obvezen predmet. Švedski parlament je sprejel zakon, na podlagi katerega se ima vpeti plavanje na vseh švedskih osnovnih in srednjih šolah kot obvezen predmet. Kdor se ne izkaže z državnim izpričevalom, da zna plavati, ne sme biti sprejet niti v državno, niti v privatno službo. Ideja je posnemanja vredna.

V čolnu preko oceana. Nek 75 letni mornar, ki je iznašel rešilni čoln, ki se ne potopi, je nastopil v svojem čolnu, da dokaže pomen svoje iznajdbe, potovanje iz Rotterdama v Newyork. Spremljajo ga tri osebe. Mornar, ki bo potoval mimo Anglije, Španije in Azorov, upa, da prispe v Newyork v dveh mesecih.

Škripajoči čevlji. Tudi poglavarji indijskih plemen in drugi indijski odličnjaki so začeli nositi evropske obleke. Nedavno je neki indijski poglavar naročil iz Londona čevlje, ki so pa, ko jih je nosil, slučajno škripali. S tem obuvanjem je bil tako zadovoljen, da je takoj naročil za vso svojo družino čevlje, ki škripajo. Ko so o škripajočem obuvanju zvedeli drugi poglavarji, so jih tudi naročili. Bolj ko so škripali, tem vrednejši so se jim zdeli. Sedaj imajo angleške čevljarke delavnice velika naročila za škripajoče čevlje in so znašli posebno metodo, po kateri izdelujejo tako obutev.

Paradiž za lenuhe. Raziskovalci so našli pleme napol civiliziranih ljudi v azijskih gorah, kjer ženske skrbijo za dobri moški spol. Ženske opravljajo vsa dela in svoje može ter sinove častijo kakor bogove. Donašajo jim darila in moškim ni treba skrbeti za drugega, kakor da zajemajo iz skled, v katerih jim ženske donašajo jedila na mizo. Moški po-

sedajo po cele dneve in kadijo iz pip, katere jim ženske nabašajo s tobakom in ga tudi prižigajo. — O, srečno pleme! — bo morda kdo vzkliknil.

Za žene in dekleta.

Ako hočeš imeti okna in ogledala zelo čista, namoči v vodi navaden škrob (šterko) in s tem namaži steklo. Ko se posuši, hitro obriši z mehko krpo. Še boljši pa, kot je mehka krpa, je časopisni papir. Dobro ga premečkaj ter napravi primerno kepo.

Za snaženje cinaste posode je najbolje limona in sol.

Tipke na orglah ali glasovirju postanejo s časom umazane. S sokom limone se dobro osnažijo.

Kadar bolnikom dajemo zdravilo, se rado kaj polije po perilu. Te madeže drugače ni mogoče izprati nego z alkoholom.

Tobakovo perje polagajmo v omare za obleko, pod preproge itd., da ne bo nobenih moljev blizu.

Slamnike čistimo najbolje tako, da jih dobro oribamo s sokom limone, nato pa splaknemo v čisti vodi.

Kadar pripravljáš tako zvani zmečkan krompir (pire), pazi, da bo mleko, katero primešaš, vrelo. Mrzlo ali mlačno mleko napravi jed težko.

Noži in vilice, s katerimi obdelavaš ribe, imajo neprijeten duh. Odstraniš ga, ako jih obrišaš s kožo limone.

Za kratek čas.

Premetena žival. Gost: »Pardon, gostilničar, kaj je to! Mačka mi hoče na krožnik.«

Gostilničar: »Saj res; opazila je prebrisanka, da jeste z njenega krožnika.«

Otroška modrost. Katehet: »Koliko časa sta bila Adam in Eva v raju?« — Učenec: »Da so bila jabolka zrela.«

Kadar duhove kličejo. Vdova je poslala po spiritista in je hotela govoriti z duhom svojega rajnega moža. Spiritist se je trudil, pa ga ni mogel priklicati. Zato je dejal: »Ne morem dobiti zveze z njim.« — »Ni čudno,« je rekla vdova, »sedaj je ura šele devet, pred eno ponočjo pa ni nikoli prišel domov.« — Nasprotno se je pa zgodilo nekemu možu. Dal je poklicati duha umrle žene. Dajala je znamenja, a govorila ni. In mož je rekel spiritistu: »To pa ni moja žena, ker ona bi ne mogla biti tiho.«

Dober tek. Mož ženi: »Kaj pa je to, cela kita v juhi!« — Žena: »Hvala Bogu, da si jo dobil, sem jo že ves čas v zelju iskala.«

Pri zdravniku. »Na jetrih ste bolni. Ne smete kaditi, ne smete piti alkoholnih pijač, dovolim Vam samo mleko. Kaj boste torej naredili?« — »K drugemu zdravniku bom šel.«

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1358.50 Din, za 100 lir 300 Din, za 1 dolar 56.75 Din, za 100 francoskih frankov 222.75 Din, za 100 češkoslovaških kron 168.25 Din, za 100 šilingov 800 Din.

Krema HELGOLIN vsebuje največ maščobe in daje čevlju največji blesk. **A. KNIFIC, ŠIŠKA.**

Krajevne skupščine I. Delavskega konsumnega društva v Ljubljani

v mesecu marcu se bodo vršile v sledečem redu:

4. marca ob 1/2 8. uri v Mokolah,
11. marca ob 8. uri v Poljčanah,
18. marca ob 9. uri v Tržiču,
18. marca ob 3. uri v Križah,
19. marca ob 9. uri v Škofji Loki,
19. marca ob 1/2 3. uri v Kranju,
25. marca ob 1/2 8. uri v D. M. v Polju,
25. marca ob 4. uri v Ljubljani.

Dnevni red je razviden iz vabil na poslovalnicah.

Člani pridite vsi!

Poročata predsednik nadzorstva Josip Gostinčar in ravnatelj Alojzij Kocmur.

Odbor.

Slavko Savinšek:

10

Milica, otrok bolesti.

Ne tako drugi v pisarni. Sicer tu ni bilo časa za ljubimkanje, ne prilike, ker je bil ravnatelj strog in zahteval največjo dostojnost in kolegialnost. Ali pogledom pa ni mogel prepovedovati, kakor tudi ne nadzirati vsake izgovorjene besede. Milica pa je bila občutljiva, silno občutljiva in čeprav ni pokazala, jo je zbedel pomilovalen pogled bolj od pikre besede, ki je pač ni nikoli slišala v novi službi. Obratno, vsi so se kosali, kdo ji bo mogel napraviti uslugo, kdo ji pomagal v plašč, kdo ji prinesel spise in knjige. In to je Milico bolelo najbolj, ker je tudi v tem videla, da je nekaj drugega ko tovarišice, ki so morale same stopiti po vsako potrebsčino, ako so hotele z delom naprej.

Ah, te tovarišice, ne samo tovarišice, vse zdrave ženske sploh! Kako jih je čutila Milica včasih, kadar je v njej najbolj peklo hrepenenje in vstajala zavist! Bili so trenutki, da bi jim mogla vsem želeli isto kot ima ona sama. Čeprav samo trenutki, ki se jih je potem bridko kesala, so bili vendar dovolj pogosti, da so ji dušo napravili še bolj samotno, še manj zaupljivo tudi napram ženskam kot je bila že vsled bolezni same. V vsakem prijaznem pogledu je čutila Milica pomilovanje, v vsakem smehu norčevanje, v dobri besedi usmiljenje, v neizgovorjeni govorici oholo prešernost zdravja in radostne mladosti. Kako je to grizlo in peklo v njej! In vsak dan huje!

Bogu hvala, da se ji je delo pod rokami vedno množilo, vedno kopičilo in ni imela časa preveč misliti na vse to, kar je bilo v njeni duši razbolelega. Po uradnih urah pa je bila trudna in upehana, da tudi niso mogle misli na poti domov siliti vedno samo v eno, vedno le v isto, ampak se je raje odpočivala v brezizraznem, brezmišelnem opazovanju mimoidočih, v ogledovanju okolice in življenja po ulicah. Tem huje pa so bile ure potem, ko je bilo časa za razmišljanje dovolj, ko so oči bile zaprte in so vase gledale, ko so vse misli v prebridko zaživele: v usodo lepe pohabljenke!

Zato pa se je Milica bala samote in brezdelja, ker je vedela, da ji to dvojje pije kri in ji vrta v dušo. Vedno se je motila s kakim delom ali opra-

vilom, samo da niso mogle misli prosto svojo pot v bolečino. Bolj ko preje, ko še ni bila v službi, je skrbela doma za vse mogoče, se brigala za učenje bratov in sestrice, pomagala materi, in kadar je le mogla, stregla očetu. In ko je videla, da ji še vedno ostaja časa za bolest preveč, je še v sosesčino posegla in še tam pomagala. Ker je otroško oko najbolj zaupljivo in najbolj hvaležno za najmanjšo dobroto, se je posebno rada pomudila pri manjših otrocih sosedov in jim napravila to in ono dobro. Vse to pa ni bilo materi všeč.

»Sami smo ubogi, vsakega dinarja je škoda,« je včasih dejala, čeprav tudi sama ni bila brez darežljive čednosti. Ta pa se je manjšala vedno bolj in vedno bolj se je mesto nje v materinem srcu uveljavljala skopost. Ne samo napram tujim, ampak tudi napram domačim. Seveda, vse v želji, čimbolj pomoči družini do blagostanja, do lažjega in boljšega življenja; vse v nadi, da zboljša in olajša otrokom življenje in jih pripravi za lepšo prihodnost kot je prihodnost tovarniškega delavca.

Mirka po onem dogodku, ki mu je prinesel očetovo zaušnico, ni bilo več domov. Odsel je v službo drugam in je tudi stanoval v čisto drugem koncu mesta pri tujih ljudeh. Mater je bolelo to, čeprav je raje govorila o zaslužku, ki je s tem odpadel družini. Ciril je tudi odšel od doma v uk k nekemu ključavničarju na deželo. Tako se je družina zmanjšala, a obenem se je zmanjšal zaslužek in povečala tudi skrb za otroke, ki so vsi dorašali in v šoli in v uku rabili vedno več. Mati pa je hotela pomagati in je prišla z načrtom.

»Ti,« je rekla možu, »treba bo, da bomo več zaslužili. Tako ne moremo dalje.«

Mož jo je čudno pogledal in se nehote ozrl na svoje roke, ki so na njihovih dlaneh žulji kar trepetali od velikosti.

»Ti ne moreš več, vem; Milica za enkrat tudi ne, že itak zasluži toliko kot nisem mislila pred mesecem dni. Moram jaz, moramo vsi!«

»Hm,« je dejal Ravnik in se zagledal skozi okno.

»Oddala bi.«

Ravnik se je ozrl vanjo kot bi ga nekaj pičilo:

»Kaj?«

»I, stanovanje. Enega bi še prenočevali, pa kuhala bi mu.«

»Si neumna?«

»Kaj neumna! Dovolj jih je, ki bi radi prišli, ko nimajo kam pod streho. Pa dobro plačajo.«

»A Milica?«

»Prišla bi k nama,«

»Žena?!«

»No, kaj, ali ti ni prav?«

»Ni.«

»Pa mi drugače svetuj! — No vidiš, ne veš!«

»Ali mora biti? Ne gre drugače?«

»Sam vidiš.«

»Žena, potrpi, bova z Milico pritegnila še bolj.«

Ravnik je vstal raz stol in beseda mu je toplo prosila kot že dolgo ne.

»Vidva ne moreta več, sam vidiš. To pa bi se z lahkoto moglo napraviti.«

»Žena, radi Milice: nikar!«

»Radi nje? Zakaj?«

Ravnik ni odgovoril, ampak je stopil iz kuhinje v sobo, se naslonil na okno in se zagledal na dvorišče. Milici je zvečer povedal Metodek, kaj mati nameravajo. Milica je odšla k materi v kuhinjo.

»Mati, saj ne boste!«

»Kaj pa?«

»Vzeli v stanovanje?«

»Bom, moram!«

»Ni vam sile, mati, bom jaz bolj delala.«

»Kakor oče! Oba sta enaka. Jaz pa naj skrbim, kako oblečem male in jih prehranim. Mora biti, pravim!«

Milica se je opotekla v sobo k očetu.

»Oče, ne pustite, prosim vas! Morala bi iti jaz!«

In ko je oče molčal in ni odgovoril, je planila v jok:

»Ko jih tako sovražim!«

Tedaj je oče stopil v kuhinjo k ženi in ji dejal:

»Žena, to ti povem: ako ga pripelješ, vržem njega in vse njegove stvari skozi okno na cesto!« Oči so mu pri tem gorele v takem ognju kot ga Ravnica še ni videla v njih. Vedela pa je, da je zaman vsaka beseda in da bo mož storil kakor je obljubil. Tako je zmagala Milica, ki je očetu planila okrog vratu, ko je stopil v sobo in ji povedal, da ne bo prišlo ničesar tujega v njihovo stanovanje.

Par dni kasneje je čula Milica sledeči pogovor med materjo in eno sosed:

»No, zdaj pa ima ta ošabnica, Znidarjeva Ana! Pestuje, pestuje!«

»Kako pa se je zgodilo?«